

הקשר הנפלא בין פרשת שופטים לחודש אלול יעקב אבינו אחז בעקב עשו להוציא משם את נשמת רבי עקיבא ואת חודש התשובה אלול

על פי האמור יומתק להבין עוד רמז נפלא בענין חודש אלול שהביא ב"ייטב פנים" (מאמר שירת דודי לחודש אלול אות כ"א), כי חודש אלול רמוז בכתוב (שמות יח-ז): "ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום". ורמוז כאן אלול"ל בראשי תיבות למפרע: "וישאלו איש לרעהו לשלום".

ומבאר ה"ייטב פנים" הכוונה בזה, על פי מה ששינו במשנה (יומא פה:): "עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו". וזהו הרמז בראשי תיבות אלול"ל - וישאלו איש לרעהו לשלום, שמלבד המצוות שבין אדם למקום, צריך לתקן בחודש אלול גם את המצוות שבין אדם לחבירו.

אולם לפי דברינו יש לקשר בין שני הרמזים, כי מצד אחד אלול"ל הוא ראשי תיבות או"י לרשע ו'אוי לשכיניו, ולמדתו שצריך להתרחק מהתחברות לרשעים, שלא יקרה לנו כמו שקרה לישראל שלא התרחקו מהערב רב ונכשלו בחטא העגל, ומצד שני אלול"ל הוא ראשי תיבות ו'ישאלו איש לרעהו לשלום, ולמדנו שצריך להתחבר עם צדיקים, כמו שעשה יתרו אחרי שנתגייר, שעזב את ביתו והלך להתחבר עם משה רבינו.

הדרש הנשגב של התנא רבי עקיבא

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר הנפלא בין פרשת שופטים לחודש אלול, אשר כפי המבואר לקחו יעקב אבינו מעשו הרשע כדי שלא ילקל את ישראל, ורמוז בשם החודש אלול"ל - או"י לרשע ו'אוי לשכיניו, על פי מה שכתוב בפרשתנו (דברים יז-ז): "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת".

ותמה על כך רבינו הקדוש במשנה (מכות ה:): "אם מתקיימת העדות בשנים, למה פרט הכתוב בשלשה". על כך הוא מביא ג' פירושים, פירוש

וכאשר ראה עשו שיעקב לקח לחלקו ג' חדשים הראשונים, ביקש לקחת לחלקו את שלשת החדשים הבאים: "תמוז אב אלול", ושמח שמחה גדולה שנפל לחלקו חודש אלול, בחושבו שיוכל למנוע מישראל לשוב אל ה' לפני ימי הדין, ונלחם עמו יעקב אבינו והוציא ממנו חודש אלול ונטלו לחלקו, כדי שיוכלו ישראל לעשות תשובה בחודש זה, ונשארו לעשו רק חדשי תמוז אב שבהם חרב בית המקדש.

הנה כי כן זהו ביאור דברי ה"מגלה עמוקות", כי אלול"ל הוא ראשי תיבות או"י לרשע ו'אוי לשכיניו, לרמז כי מה שהצליח יעקב לקחת מעשו את חודש אלול חודש התשובה, הוא משום שנתניירא שאם ישאר חודש אלול בחלקו של עשו, לא יוכלו ישראל לעשות תשובה בחודש זה, כי "אוי לרשע", הוא עשו הרשע, "ואוי לשכיניו", ישראל שצריכים לעשות תשובה בחודשו, לכן לקח יעקב ממנו את חודש אלול לחלקו.

"אוי לרשע ואוי לשכיניו" רמז על הערב רב וחטא העגל

ויש להוסיף תבלין לבאר הרמז של אלול"ל - או"י לרשע ו'אוי לשכיניו, על פי מה שאמר הקב"ה למשה רבינו בחטא העגל (שמות לב-ז): "לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים". ופירש רש"י: "שחת עמך, שחת העם' לא נאמר, אלא 'עמך', ערב רב שקיבלת מעצמך וגייירתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו".

נמצא לפי זה כי שורש חטא העגל שגרם לשבירת הלוחות ולכל הגלויות, הוא משום שלא נזהרו ישראל להתחבר עם הערב רב הרשעים, כי אם היו מתחברים עם בני לוי הצדיקים שלא היה להם חלק ונחלה בחטא העגל לא היו חוטאים. מזה נשכיל להבין כי בכל שנה ושנה בחודש אלול, צריך לסגור את הפרצה שגרמה לחטא העגל שלא להתחבר עם רשעים, לכן רמוז בשם החודש אלול"ל - או"י לרשע ו'אוי לשכיניו.

לקראת שבת קודש פרשת שופטים הבאה עלינו לטובה, דבר בעתו מה טוב לקשר את הלוקח הנשגב שאנו למדים מדרשת התנא רבי עקיבא בפרשה זו, עם הרוח הסערה של חודש אלול, חודש התשובה, הנושבת בשמי היהדות, וחודרת עמוק עמוק בתוך הלבבות של כלל ישראל, המשתוקקים לתקן את העבר ולחדש את הקשר והדביקות עם הקב"ה, כמו שנתרצה הקב"ה לתפלתו של משה רבינו בחודש אלול למחול לישראל על חטא העגל, ומסר לו את הלוחות השניות אחרי שהלוחות הראשונות נשברו בחטא העגל.

פתח דברינו יאיר בדברות קדשו של ה"מגלה עמוקות" (פרשת עקב) שכתב בקיצור, אוסף של רמזים נפלאים על הנוטריקון של חודש אלול"ל, הנה הדברים בלשון קדשו:

אלול, שיהיה לישראל א'רון לוחות ו'שברי לוחות. (מיכה ז-ב) [תתן] א'מת ליעקב ו'חסד לאברהם. (חגיגה יד.) שני כסאות למשפט, א'חד ל'ו וא'חד ל'דוד. ונאבד זה החודש מעשו (סוכה נו:) א'וי לרשע ו'אוי לשכיניו. ויהיה האדם א'הוב ל'מטה ו'נחמד ל'מעלה לעשות תשובה, (שיר השירים ו-ג) א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י. ולפיכך ברשעים שסתם הקב"ה את לבן מלעשות תשובה, כמו שכתוב (שמות י-א) כי אני הכבדתי את לבו ו'את לב עבדיו... אבל בישראל כתיב (דברים ל-ו) ומל ה' אלקיך את לבבך ו'את לבב זרעך".

נרחיב לבאר כוונתו במה שכתב הרמז: "ונאבד זה החודש מעשו, או"י לרשע ו'אוי לשכיניו", על פי מה שהביא ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן קוז) בשם הזוהר הקדוש (פרשת יתרו עח:), כי יעקב ועשו חילקו ביניהם את החדשים, יעקב אבינו לקח לחלקו בקדושה את שלשת החדשים: "ניסן אייר סיון", כי בחודש ניסן יצאו ישראל ממצרים, ובחודש אייר בימי הספירה הכינו עצמם לקבלת התורה, ובחודש סיון קיבלו את התורה במעמד הר סיני.

מגלה עמוקות: אלו"ל ראשי תיבות א'זי ל'רשע א'זי ל'שכינו, לרמז על חודש אלול שהוציא יעקב אבינו מעשו

אגרא דכלה: יעקב אבינו אחז בעקב עשו להוציא משמו "עשוי" את האות י' שהיא רמז על חודש אלול

רבינו האריז"ל: יעקב אבינו אחז בעקב עשו להוציא משם את נשמת רבי עקיבא כדי שלא יתקלקל מעשו

יעקב אבינו הציל את נשמת רבי עקיבא שהיה הניצוץ שלו כי אבי"ר יעק"ב הוא אותיות רב"י עקיב"א

א' של התנא קמא: "אלא להקיש שלשה לשנים, מה שלשה מזימין את השנים", אם שלשה עדים העידו על שני העדים שהעידו עדות שקר, כי לא היו באותו מקום, הרי הן נהרגים, "אף השנים יזמו את השלשה", שני עדים יכולים להזים את עדותם של שלשה. פירוש ב': "רבי שמעון אומר, מה שנים אינן נהרגין עד שיהו שניהם זוממין, אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין".

והנה בא הפירוש השלישי: "רבי עקיבא אומר, לא בא השלישי להקל", שאם יש שלשה עדים אין השנים נהרגים אלא אם הזימו את כל השלשה, כי דבר זה פשוט הוא, "אלא להחמיר ולעשות דינו" של העד השלישי "כיוצא באלו", כמו שני העדים, שאם הזימו כולם גם השלישי נהרג כמותם. ופירש רש"י: "שלא תאמר הואיל ובלאו הוא היתה העדות מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה, לימדך הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר".

מסיים רבי עקיבא את דבריו בלקח נשגב שצריך ללמוד מכאן: "ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה". נמצינו למדים מדברי רבי עקיבא שהכתוב מלמדנו בזה יסוד גדול בשמירת התורה, שמצד אחד צריך להיזהר שלא להיות נטפל לעוברי עבירה כדי שלא יענש כמוהם, ומצד שני צריך להיות נטפל לעושי מצוה, עובדי ה' העוסקים בתורה ומצוות, כי אז יזכה לקבל שכר כמוהם.

ההתדרדרות מאיגרא רמא לבירא עמיקתא בעקבות התחברות עם רשעים

ויש להוסיף תבלין לבאר הטעם שבחרה התורה הקדושה ללמדנו רעיון נשגב זה, שענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, דוקא כאן בפסוק זה: "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", כי דבר זה מתקשר להפליא עם מה שהקדים הכתוב לדבר על העונש של העובד עבודה זרה (שם ב):

"כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך איש או אשה אשר יעשה הרע בעיני ה' אלקיך לעבור בריתו, וילך ויעבוד אלהים אחרים וישתחו להם... והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא... וסקלתם באבנים ומתו, על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת".

ולכאורה יפלא איך יתכן שאיש או אשה מזרע ישראל שנשמתם עמדה על הר סיני, יתדרדרו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא עד כדי כך שיעבדו עבודה זרה שהיא החמורה שבעבירות. לכן כדי ליישב שאלה זו מגלה לנו התורה בהמשך הכתובים: "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת

המת", אשר מזה אנו למדים כדברי רבי עקיבא, שענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, ובכך יש לנו תשובה איך התדרדרו לעבוד עבודה זרה, כי נטפלו לעובדי עבודה זרה להתחבר עמהם, ועל ידי זה נתקלקלו גם הם לעבוד עבודה זרה.

על פי האמור יומתק להבין גם סמיכות הכתובים: "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", להמשך הכתוב אחר כך שצריך להתחבר עם מנהיגי ישראל שיהיו בימים ההם (שם ח):

"כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו, ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט, ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה', ושמרת לעשות ככל אשר יורוך".

בכך מלמדנו הכתוב, כי כמו שצריך להתרחק מרשעים, כדי שלא יתקלקל להיות כמוהם, כך צריך להתקרב לצדיקי ומנהיגי הדור, ובכל ספק שיהיה לו בתורה ובמצוות יבוא להתייעץ עמהם, כדי להיות נטפל ולהתחבר עם חכמי התורה לעשות ככל אשר יורו לו, ומבטיח לנו הכתוב שאם יעשה כן מובטח לו: "ושמרת לעשות ככל אשר יורוך", ויזכה לקבל שכר כעושי מצוה.

"עדות ה' נאמנה מחכימת פתי"

הנה מה טוב ומה נעים להשתעשע בדרוש המתוק של ה"ערוגת הבשם" (פרשת לך לך ד"ה אל הארץ אשר אראך), שמפרש לפי זה כמין חומר מה שאמר דוד המלך (תהלים יט-ח): "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי". הנה הדברים בלשון קדשו:

"ויש לפרש דהנה כמה פעמים, אדם שעדיין אינו במעלה שיש בכוחו לעסוק בתורה ובמצוות על צד היותר טוב, על ידי זה יתשלחו ידיו מלעסוק בהם, ומתרפה לגמרי ממצוות ומעשים טובים. אבל עצה היעוצה לזה לקיים (אבות פ"א מ"ד) הוי

מתאבק בעפר רגליהם של תלמידי חכמים, ולהיות נטפל לעושי מצוה, ובאם הוא מעוכב מלעשות כן בפועל, על כל פנים בכח ובמחשבה ולב יכלול עצמו בתוך כל צדיקי ישראל.

ואיתא במשנה דמסכת מכות, על פי שנים עדים או שלשה עדים וכו', רבי עקיבא אומר לא בא הכתוב להקל אלא להחמיר ולעשות דינו כיוצא בו, אם ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, קל וחומר שנותנין שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה. נמצינו למדים מדין עדות שבתורה, שנטפל לעושי מצוה הרי הוא כעושי מצוה.

והיינו דאמר הכתוב, עדות ה' נאמנה, כלומר מצות עדות הכתובה בתורת ה' היא מחכימת פתי, מי שעדיין בבחינת פתי, ואין לו לב מבין לעסוק בתורה ומעשים טובים כראוי, יתחכם לקחת לו מוסר השכל ממצות עדות שצוה השי"ת בתורה הקדושה, דממנו יש ללמוד דנטפל לעושי מצוה נותנין לו שכר כעושי מצוה".

מה נפלא לצרף בזה עוד מה שכתב ב"ערוגת הבשם" (תחילת פרשת נצבים) לפרש מקראי קודש בפרשת ואתחנן (דברים יז-כ): "והפיץ ה' אתכם בעמים... ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן... ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". ופירש רש"י: "ועבדתם שם אלהים, כתרגומו, משאתם עובדים לעובדיהם, כאילו אתם עובדים להם".

והנה כלל גדול הוא (יומא עו.) "מרובה מדה טובה ממדת פורעניות", ואם כן הדברים קל וחומר, ומה אם אדם עובד לעובדיהם של עבודה זרה נחשב כאילו הוא עובד עבודה זרה, על אחת כמה וכמה מרובה מדה טובה, שהמתחבר לצדיקים שעובדים את ה' בשלימות, הרי זה נחשב כאילו גם הוא עובד את ה' בשלימות. וזהו שדרש רבי עקיבא (פסחים כב:) מה שכתוב (דברים ו-ג): "את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים", כי על ידי שנכנע ומתיירא מתלמידי חכמים, הרי זה נחשב כאילו הוא עובד את ה' כמוהם.

ויחי ד"ה יפוזו) כי רבי עקיבא היה ניצוץ של יעקב אבינו, ונרמזו בפסוק (בראשית מט-כד): "מידי אביר יעקב" - אבירי יעקב הוא אותיות רבי עקיבא. הנה כי כן מטעם זה טרח יעקב מיד בצאתו לאויר העולם, לאחוז בעקב עשו להוציא משם את נשמת רבי עקיבא, לקיים בזה מה שאמר רשב"י (קידושין ב:): "משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו", וכן כאן חיזר יעקב על אבדתו להחזיר לקדושה את הניצוץ הקדוש שלו רבי עקיבא.

והנה רבקה ראתה שיש בקרבה בן צדיק ובן רשע, כי אחד מפרסם לצאת לבתי מדרשות של שם ועבר, ואחד מפרסם לצאת לעבודה זרה, לכן התפלאה: "למה זה אנכי", מדוע סיבב הקב"ה שרשע כעשו יולד ממנה. אולם אחר כך השיגה ברוח קדשה את הסוד הגדול, כי בעקבו של עשו טמונה נשמתו הקדושה של רבי עקיבא, ולכן סיבב הקב"ה שעשו הרשע יולד ראשון ולא יעקב איש תם, כדי שיוכל יעקב לאחוז בעקב עשו להוציא משם את נשמת רבי עקיבא, מה שאין כן אם יעקב היה יוצא תחלה ואחריו עשו לא היה יכול לאחוז בעקב עשו.

מעתה ירווח לנו להבין פירוש הפסוקים: "ותאמר אם כן למה זה אנכי", מדוע סיבב הקב"ה שעשו הרשע יולד ממנה, אולם אחר כך "ותלך לדרוש את ה'", השיגה ברוח קדשה כי נשמת רבי עקיבא שדרש (פסחים כב:): מה שכתוב (דברים ו-יג): "את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים", טמונה בעקב עשו, ויעקב יוציא את נשמתו משם בעת לידתו במעשה של: "וידו אוחזת בעקב עשו", לכן סיבב הקב"ה שעשו יהיה הבכור, כדי שיבוא יעקב אחריו ויוציא מעקב עשו את נשמת רבי עקיבא.

וזהו שאמר לה הקב"ה: "שני גוים בבטןך ושני לאומים ממעיך יפרדו ורב יעבוד צעיר", עשו הגדול יצטרך לעבוד ולהיכנע בפני יעקב הצעיר בניגוד לרצונו, מצד "את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים". וזהו שכתוב: "ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו", להוציא משם את נשמת רבי עקיבא, ועל שם חשיבות מעשה זה של הצלת נשמת רבי עקיבא, "ויקרא שמו יעקב", קרא הקב"ה בעצמו את שמו יעקב.

לפי האמור יש לבאר ביתר שאת כוונתו העמוקה של יעקב אבינו, כי כשראה שעשו הוא רשע עד כדי כך, שבעודו במעי אמו הוא מפרסם לצאת לעבודה זרה, השכיל להבין מזה כי עבודתו בקודש היא להוציא את נשמת רבי עקיבא מעקב עשו שלא להיות מחובר עם רשע, ובפרט שרבי עקיבא עצמו הוא שדרש: "את ה' אלקיך תירא

רבי עקיבא: "ענש הכתוב נטפל לעושי עבירה כעושי עבירה עאכו"כ ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה"

רבי עקיבא ניצוץ יעקב דרש להתרחק מעוברי עבירה, כי יעקב אבינו הוציא את נשמתו מעקב עשו שלא יתקלקל

בחודש אלול נתרצה הקב"ה לישראל על חטא העגל, שחטאו משום שנתחברו עם הערב רב ולא עם שבט לוי

אלו"ל ר"ת אוי ל'רשע ואוי ל'שכינו להתרחק מרשעים, והוא גם ר"ת ו'ישאלו איש ל'רעהו ל'שלום להתחבר עם צדיקים

זה דרש קל וחומר שצריך להיות נטפל לעושי מצוה, קשור לשורש נשמתו שהוציא יעקב אבינו מעקב עשו. ונקדים מה שכתוב בלידתם של יעקב ועשו (בראשית כה-כא):

"ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו, ויתרוצצו הבנים בקרבה". ופירש רש"י: "ויתרוצצו, רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרסם לצאת, עוברת על פתח עבודת אלילים, עשו מפרסם לצאת".

"ותאמר אם כן למה זה אנכי, ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך ושני לאומים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר... ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב". ופירש רש"י שהקב"ה קרא שמו יעקב.

וצריך ביאור מה ראה יעקב אבינו צדיקו של עולם לאחוז בעקב עשו הרשע, הלא דרכו של הצדיק להיפרד מן הרשע ולא להתחבר עמו. זאת ועוד צריך ביאור, מהי החשיבות הגדולה של פעולה זו שאחז יעקב בעקב עשו, עד כדי כך שהקב"ה כביכול בעצמו מצא לנכון לקרוא לו בשם יעקב.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שהביא הגה"ק החיד"א זצ"ל ב"דבש לפי" (מערכת ע אות כג) דבר פלא בשם "ספר הגלגולים" לרבינו האריז"ל: "רבי עקיבא היה בעקב עשו, כי ירד בתוך עומק הקליפה, ויעקב העלה אותו משם בידו, וזה שכתוב וידו אוחזת בעקב עשו". נמצינו למדים מזה כי יעקב אבינו הוציא את נשמת רבי עקיבא מעקב עשו.

אבירי יעקב אותיות רבי עקיבא

ויש להוסיף תבלין לבאר ענין זה על פי מה שגילה רבינו האריז"ל עוד ב"לקוטי תורה" (פרשת

הנה כי כן זהו פירוש הפסוק: "והפיץ ה' אתכם בעמים... ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם", שהכוונה בזה כמו שפירש רש"י, שעל ידי שאתם עובדים את עובדיהם ומתחברים עמהם, הרי זה נחשב כאילו אתם עצמם עובדים לעבודה זרה. ומפרש הפסוק מה שאנו למדים מזה, "ובקשתם משם את ה' אלקיך", שתלמדו משם לקיים מה שכתוב "את ה' אלקיך תירא" לרבות תלמידי חכמים, כי בזכות שתתחברו עם תלמידי חכמים, "ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", יחשב כאילו גם אתם עובדים את ה' בכל לבבכם ובכל נפשכם. אלו דבריו הקדושים.

נמצינו למדים מזה כי מה שדרש רבי עקיבא בפרשתנו: "על פני שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה", מתאים להפליא לשיטתו עם מה שדרש: "את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים", כי בזכות ההתחברות לתלמידי חכמים יזכה להיות נטפל לעובדי ה' ולקבל שכר כמוהם, באופן ששתי הדרשות של רבי עקיבא עולות בקנה אחד כפתור ופרח.

"וידו אוחזת בעקב עשו" להוציא משם את נשמת רבי עקיבא

חכמינו ז"ל מלמדים אותנו בתלמוד ירושלמי (שבת ו): "כל האומר שמועה מפי אומרה, היא רואה בעל השמועה כאלו הוא עומד כנגדו". בספר "שיח שרפי קודש" (פרשת לך לך) מביא על כך ביאור בשם החידושי הרי"ם: "כי השמועה והחידוש הוא שייך לשורש נשמתו של בעל השמועה ולכן נקרא בעל השמועה, וכאשר לומד ויודע שהם דברי תורה, מאיר בו נשמתו של בעל השמועה, וזה שיראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו".

מעתה נראה כי מה שדרש רבי עקיבא, שצריך להתרחק מלהיות נטפל לעוברי עבירה, ולעומת

הרשע, והן בעשה טוב שהיה נטפלים לעושי מצוה בחלק הקדושה של יעקב אבינו.

כאשר נתבונן עוד נראה שרבי עקיבא למד יסוד נשגב זה מיעקב אבינו, לא רק ממה שפעל להוציא מעקב עשו את נשמת רבי עקיבא ואת חודש אלול, אלא מהתנהגותו כשהיה בבית לבן עשרים שנה, כמו שאמר לעשו (בראשית לב-ה): "כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה". ופירש רש"י: "גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר... דבר אחר, גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים".

יש לומר ששני הפירושים עולים בקנה אחד, כי בזכות הפירוש הראשון: "עם לבן גרתי" - גרתי דייקא, שלא נעשיתי שר וחשוב, אלא נשארתי "גר" שאינו שייך כלל למקום ההוא, זה נתן לי הכח לקיים הפירוש השני: "עם לבן גרתי" - גרתי"אותיות תרי"ג, שזכיתי לשמור שם תרי"ג מצוות ולא ללמוד ממעשיו הרעים".

יומתק לפרש בזה מה שמצינו בניסיון הגדול שהיה ליוסף הצדיק במצרים (סוטה לז): "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון". וכתבו הקדמונים שצייר במחשבתו דמות דיוקנו של אביו, ולפי המבואר יש לומר הכוונה בזה, שצייר במחשבתו דמות דיוקנו של אביו שהשריש בבניו יסוד גדול זה, שתמיד צריך איש ישראל לזכור שאינו אלא גר בארץ נכריה, והוא זה שעמדה לו לעמוד בקדושתו כדי שלא להתנתק ממורשת הקדושה של יעקב אבינו.

ובכן זהו הלקח הנשגב שאנו צריכים ללמוד בחודש אלול, מצד אחד לקיים הרמז של אלול - "איו לרשע ואיו לשיכינו", כדי להתרחק מרשעים שלא להיות נטפל לעוברי עבירה, ומצד שני לקיים הרמז של אלול - "וישאלו איש לרעהו לשלום", להתחבר עם צדיקים תלמידי חכמים העוסקים בתורה ובעבודת ה', כי אז נזכה למלא את תקוותו של יעקב אבינו, שהוציא בתחבולות מלחמה את חודש אלול מחלקו של עשו, כדי שנשוב לה' תשובה שלימה המקרבת את הגאולה במהרה בימינו אמן.

וזהו פירוש הכתוב: "וידו אוחות בעקב עשו", פירוש ידו של יעקב אחזה "בעקב" בסוף חלקו של עשו, שהוא חודש אלול החודש השלישי מחלקו של עשו, להוציא ממנו חודש זה ולהחזירו אל הקדושה, ועל שם פעולה חשובה זו: "ויקרא שמו יעקב", קרא הקב"ה שמו יעקב" שהוא צירוף י' עם "עקב" עשו שהוציא משם את האות י'.

יעקב אבינו הוציא מעקב עשו את נשמת רבי עקיבא ואת חודש אלול

והנה כאשר נצרף את כל הדברים שלמדנו עד הנה, יצא לנו מחזה רחב המאיר באור בהיר על הקשר הנפלא בין יעקב אבינו לנשמת רבי עקיבא וחודש אלול, שהרי לפי המבואר מה שכתוב על יעקב אבינו: "וידו אוחות בעקב עשו", הכוונה בזה שהוציא משם את נשמת רבי עקיבא שהיה בעקב עשו, וגם את חודש אלול שהיה בעקב עשו, ובשתי ההוצאות היתה לו כוונה דומה, כי כמו שהוציא מעקב עשו את נשמת רבי עקיבא כדי שלא יתקלקל מעשו הרשע, כן הוציא משם את חודש אלול כדי שלא ימנע מישראל לעשות תשובה בחודש זה.

לכן כמו שמצינו הרמז בחודש אלול שהוציא יעקב אבינו מעקב עשו, כי אלול הוא ראשי תיבות א'ו'י ל'רשע ו'א'ו'י ל'שיכינו, שצריך להרחיק את חודש התשובה מידי עשו, כדי שלא יקלקל את ישראל וימנע מהם לעשות תשובה, וכפי המבואר קשור ענין זה גם למה שנתרצה הקב"ה בחודש אלול למחול לישראל על חטא העגל, ששורש החטא היה משום שנתחברו עם הרשעים הערב רב ולא עם הצדיקים משבט לוי.

כן מצינו אצל רבי עקיבא שהוציא יעקב אבינו מעקב עשו כדי שלא יתקלקל ממנו, שבא ודרש מה שכתוב: "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", שענש הכתוב לנטפל עוברי עבירה כעוברי עבירה, והוסיף הקל וחומר: "על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה", כי כל זה מתקשר להפליא לשתי ההוצאות שהוציא יעקב אבינו מעקב עשו, את נשמת רבי עקיבא ואת חודש אלול, הן בסור מרע שלא יהיו במחיצתו של עשו

לרבות תלמידי חכמים", שצריך להיות נטפל לעובדי ה' ולהתרחק מעוברי עבירה, לכן אחז יעקב בעקב עשו להוציא משם את נשמת רבי עקיבא שלא יהיה נטפל לעוברי עבירה.

יעקב אבינו לקח מעקב עשו את חודש אלול

אחיי ורעי הבה נמשיך במסע התורני, לראות מה נפלאים הם מעשיו של יעקב אבינו, שאחז בעקב עשו להוציא משם נשמת רבי עקיבא, על פי מה שנתקשו המפרשים על מה שכתוב: "ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחות בעקב עשו ויקרא שמו יעקב", ולכאורה מאחר שאחז "בעקב עשו", היה לו להיקרא רק בשם "עקב", מנין ניתוספה לו אות י' בשם "יעקב".

וביאר ה"מגלה עמוקות" (פרשת תולדות ד"ה ויהי אך יצא), וחזר על דבריו (פרשת וישלח על הפסוק ויגע בכף ירכו) וביתר ביאור (פרשת בחקותי ד"ה אז תרצה), על פי מה שפירש רש"י הסיבה שקראו את שמו של 'עשו': "לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה". וכתב הרשב"ם כי לפי זה "עשו" הוא מלשון "עשו", כי היה עשוי ונגמר כבן שנים הרבה. אך לפי זה קשה מדוע נקרא "עשו" בחסרון י' ולא "עשו" עם אות י'.

ותירץ ה"מגלה עמוקות", כי אמנם מתחילה היה ראוי להיקרא "עשו" עם אות י', אך יעקב אבינו לקח ממנו האות י' וצירפה לשמו. וזהו רמז הכתוב: "וידו אוחות בעקב עשו" - ידו של יעקב אחזה "בעקב עשו" בסוף שמו של "עשו", שהיא האות י' של "עשו" להוציא משם, על כן "ויקרא שמו יעקב", הקב"ה קרא שמו "יעקב" שהיא אות י' עם "עקב", על שם האות י' שהוציא מתוך "עקב" עשו.

והנה ה"מגלה עמוקות" לא ביאר מהי טיבה של האות י' שהוציא יעקב אבינו מעקב עשו, אולם מצינו ביאור נפלא על כך ב"אגרא דכלה" (פרשת פנחס ד"ה עוד אני מדבר), שהכוונה בזה על חודש אלול שלקח יעקב בתחבולות מלחמה מעשו, והוא על פי המבואר בספר יצירה (פ"ה מ"ב), כי כל חודש מ"ב חדשים נבראו באות אחת, וחודש אלול נברא באות י': "המליך אות י' וקשר לו כתר וצר בו בתולה בעולם ואלול בשנה".

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ז - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com